

Kleine letters met grote gevolgen. Verdragen worden niet of slordig of te laat bekendgemaakt,
Jan Wouters & Dries Van Eeckhoutte, *De Standaard*, 30/05/2002

Ons land sluit jaarlijks tientallen verdragen met andere staten en internationale organisaties. Deze verdragen bestrijken een grote verscheidenheid aan onderwerpen en vele ervan creëren rechten en plichten voor particulieren. Maar opdat een particulier door een rechtsregel zou kunnen worden gebonden, moet het voor hem mogelijk zijn om deze regel te kennen. Dat gebeurt in België, ook voor verdragen, door publicatie in het *Belgisch Staatsblad*.

Maar de overheid neemt het daar niet zo nauw mee. Eén op de drie van de door België gesloten verdragen wordt gewoon niet bekendgemaakt en de tendens is nog stijgende. Indien verdragen wel in het *Staatsblad* worden gepubliceerd, gebeurt dat dikwijls pas vele maanden nadat ze in werking zijn getreden, zodat particulieren al die tijd in het ongewisse zijn gebleven over hun mogelijke rechten en plichten. En ook al wordt een verdrag tijdig bekendgemaakt, dan nog kleven er vaak verschillende onvolkomenheden aan deze bekendmaking. De tekst van de Nederlandse vertaling is vaak gebrekkig en geeft her en der een andere draagwijdte aan de betrokken bepaling. Soms wordt een verdrag bekendgemaakt zonder authentieke taalversie. Bijlagen, protocollen, wijzigings- of toepassingsakten, verklaringen en voorbehouden ontbreken geregeld. Het *Belgisch Staatsblad* is rondt onbetrouwbaar om de stand van inwerkingtreding, ondertekening, bekrachtiging, toetreding, opzegging en beëindiging door België en door andere verdragspartijen te achterhalen: voor zover deze gegevens er al in worden gepubliceerd, zijn zij slechts uitzonderlijk volledig en up-to-date.

De volgende twee gevallen uit recente rechtspraak zijn helaas illustratief voor de slordige Belgische praktijk. Het onder Panamese vlag varende zeeschip Western Winner geraakte in 1993 in de Belgische territoriale wateren ter hoogte van Oostende betrokken in een aanvaring met de tanker British Trent. Het door België gemaakte voorbehoud bij het verdrag van 1952 dat de bevoegdheid in strafzaken op het stuk van aanvaringen en andere scheepvaartongevallen regelt, voorzag in de mogelijkheid om de kapitein voor een Belgische rechtbank te vervolgen. De Belgische staat had echter nagelaten om dit voorbehoud samen met het verdrag in het *Belgisch Staatsblad* te publiceren. In een arrest van 19 maart 2001 oordeelde het hof van beroep van Gent dat bij gebrek aan publicatie het voorbehoud niet kon worden ingeroepen. De Belgische rechtbanken waren bijgevolg onbevoegd om de kapitein van de Western Winner te vervolgen.

De Arabische Liga nam, zoals zovele internationale organisaties, de beslissing om een permanente missie op te richten in Brussel. Opdat de Liga op een behoorlijke wijze haar taken zou kunnen uitoefenen in België, sloot ze een zetelakkoord met België dat voorzag in voorrechten en immuniteiten. Het zetelakkoord trad in werking op 1 november 1995, maar werd pas bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 4 november 1999, ruim vier jaar later. In zijn arrest van 12 maart 2001 weigerde het Hof van Cassatie een in het zetelakkoord toegekende immuniteit toe te passen in het kader van een vordering tot schadevergoeding ingesteld door een ontslagen werknemer.

Deze twee voorbeelden tonen aan hoe in een, de rechtsstaat onwaardige, situatie van zeer gebrekkige bekendmaking van verdragen de hoven en rechtbanken tussenbeide komen om de particulier in bescherming te nemen tegen niet of foutief gepubliceerde verdragen en verdragsgegevens. De overheid loopt trouwens een dubbel juridisch risico: zij kan zich ten aanzien van particulieren niet beroepen op de rechtsregels vervat in een niet bekendgemaakt verdrag (zie de uitspraak over de Western Winner) én de kans is groot dat zij haar verdragsverplichtingen niet nakomt en zo haar internationale aansprakelijkheid ten aanzien van de andere verdragspartijen in het gedrang brengt (zie het arrest over de Arabische Liga).

Het recente politieke akkoord over de hervorming van de Senaat bevat een structurele verbetering van de procedure voor de goedkeuring van verdragen, maar deze wijziging is nog niet voor morgen. Eerst moet de Grondwet worden gewijzigd en vervolgens moet een volledige nieuw samengestelde Senaat zijn werkzaamheden aanvangen.

Veel problemen kunnen worden opgelost zonder dat er een grondwetswijziging aan te past hoeft te komen. De recente ontwikkelingen in de informatica en telecommunicatietechnologie bieden uitgebreide mogelijkheden om te komen tot een zorgvuldig en efficiënt beleid van bekendmaking van verdragen en de daarmee verband houdende relevante gegevens. Een dergelijk bekendmakingsbeleid zou de hoger genoemde, onaanvaardbare situaties helpen voorkomen. Het zou eveneens een stap betekenen in de richting van een doeltreffend en zorgzaam bestuur, zoals vooropgesteld in de eerste paragraaf van het huidige federale regeerakkoord.

(De auteurs zijn respectievelijk hoogleraar internationaal recht en wetenschappelijk medewerker aan het Instituut voor Internationaal Recht aan de KU Leuven.)